

การวิจัยและพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน
เป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย
โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ

Research and Development of Teachers' Competencies in Designing Learning
to Promote Quality Citizenship and Critical Communication Skills of Thai
Students: The Integration of Thai Social Issues in Learning Design

รณัตร์ รพี พีรณัตวรกุล^{1*} และ เกียรติสุตา ศรีสุข²

Rachad Raphee Pheerachadworakun^{1*} and Kiatsuda Srisuk²

¹นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(Graduate students of the Master of Education Program in Educational Evaluation and Research,

Faculty of Education, Chiang Mai University)

²สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(Educational Evaluation and Research, Faculty of Education, Chiang Mai University)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยของผู้เรียน (2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ (3) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู และ (4) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู แหล่งข้อมูลประกอบด้วย (1) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ข้อมูลสำหรับสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพ จำนวน 6 ท่าน และสำหรับสังเคราะห์ตัวบ่งชี้สมรรถนะครู จำนวน 6 ท่าน (2) ครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักศึกษาครู และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อให้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพ จำนวน 1,099 คน และสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครู จำนวน 1,040 คน (3) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ จำนวน 6 ท่าน (4) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเพื่อให้ข้อมูลในการประเมินคุณภาพรูปแบบ จำนวน 3 ท่าน และ (5) ครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ข้อมูลในการศึกษาผลการใช้รูปแบบ จำนวน 20 ท่าน เครื่องมือประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม แบบประเมินคุณภาพรูปแบบ และแบบประเมินสมรรถนะครู สถิติที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ ผลการวิจัยทำให้ได้องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพ จำนวน 3 องค์ประกอบ 40 ตัวบ่งชี้ และได้องค์ประกอบสมรรถนะครู จำนวน 5 องค์ประกอบ 35 ตัวบ่งชี้ ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ประกอบด้วย ความเป็นมา หลักการและแนวคิด เป้าหมาย สมรรถนะที่ใช้ในการพัฒนาครู กระบวนการพัฒนาของรูปแบบ คุณสมบัติขั้นต้นของผู้ให้การพัฒนาครู และแนวทางการวัดและประเมินผล โดยผลการประเมินคุณภาพรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และในภาพรวมครูที่ผ่านการใช้รูปแบบ มีระดับพัฒนาการในทุกสมรรถนะอยู่ในระดับสูงมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะครู พลเมืองคุณภาพ การสื่อสารเชิงวิพากษ์ ความเป็นคนไทย ประเด็นปัญหาทางสังคม

ABSTRACT

This research has four objectives: (1) to analyze the components and indicators of quality citizenship characteristics and critical communication skills appropriate to Thai identity among students, (2) to analyze the components and indicators of teachers' competencies in designing learning that promotes students' development as quality citizens with critical communication skills appropriate to Thai identity, using social issues as a foundation for learning design, (3) to develop a model for enhancing teachers' competencies, and (4) to examine the effectiveness of the developed model. The data sources include (1) six university professors and basic education teachers for synthesizing indicators of quality citizenship characteristics and six university professors and teachers for synthesizing indicators of teachers' competencies, (2) a total of 1,099 basic education teachers, teacher education students, and upper secondary school students for analyzing the components of quality citizenship characteristics, and 1,040 individuals for analyzing the components of teachers' competencies, (3) six university professors and basic education teachers for providing input in model development, (4) three university professors for evaluating the quality of the developed model, and (5) twenty basic education teachers for assessing the effectiveness of the model implementation. The research instruments include interviews, questionnaires, model quality assessment forms, and teacher competency assessment forms, while statistical methods used include exploratory factor analysis, content analysis, mean, standard deviation, and relative developmental scores. The research findings identified three components and 40 indicators of quality citizenship characteristics and five components and 35 indicators of teachers' competencies. The developed model for enhancing teachers' competencies consists of background, principles and concepts, objectives, competencies for teacher development, developmental process, qualifications of teacher development facilitators, and assessment and evaluation methods. The evaluation results indicate that the overall quality of the developed model is at a very high level, and teachers who participated in the implementation of the model demonstrated significant improvement in all competency areas.

KEYWORDS: Development of Teachers' Competencies, Quality Citizenship, Critical Communication, Thainess, Social Issues

**Corresponding author, E-mail: rachad.pn@gmail.com Tel. 096 965 8859*

Received: 11 February 2025 /Revised: 24 April 2025 /Accepted: 28 April 2025 /Published online: 29 August 2025

บทนำ

ในอนาคตอันใกล้ ประเทศไทยจะต้องเผชิญความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในสังคม โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (Ministry of Social Development and Human Security, 2023) ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แนวโน้มความเสี่ยงสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ในช่วง 10 ปี (พ.ศ.2567- 2577) ทั้งความผันผวนทางเศรษฐกิจ การก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ นอกจากนี้ จากแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (Ministry of Education, 2022) พบว่า มีสถานการณ์ที่กระทบต่อการศึกษาไทย ทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้และวิถีชีวิตต้องปรับเปลี่ยนแบบฉับพลัน ซึ่งเยาวชนไทยต้องเตรียมพร้อมรับมือให้ทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในระดับโลกในด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

ที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และยังมีคาดการณ์ว่าภายในปี 2050 รายได้เฉลี่ยของประชากรโลกจะลดลง เกือบร้อยละ 20 (Kotz, Levermann & Wenz, 2024 & World Meteorological Organization, 2024) จากสถานการณ์ ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก นับว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องเร่งเตรียมความพร้อมพลเมืองไทยให้มีคุณภาพ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การที่จะทำให้พลเมืองมีศักยภาพและพร้อมที่จะรับมือกับสภาวะทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้น ต้องทำให้เยาวชน ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการนำประเด็นปัญหาทางสังคมเหล่านั้นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม การเรียนรู้ เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทของผู้เรียนและส่งผลกระทบต่อสังคม (Shaver, 1989; Suebsahakam, 2002 & Tongsookdee, 2003) รวมทั้งต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาสาเหตุ ร่วมกันระดมความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยมี เหตุผลและหลักฐานสนับสนุน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เรียกว่า การวิพากษ์ (Talah & Toongkasamit, 2012)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน การสื่อสารของคนไทยยังขาดการใช้วิจารณญาณอยู่มาก ไม่มีการวิเคราะห์สารสนเทศอย่าง ถี่ถ้วน ขาดการให้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็น ไม่ใช้กระบวนการวิพากษ์เพื่อแก้ปัญหา ใช้ถ้อยคำที่สร้างความขัดแย้ง เพิ่ม ความรุนแรงให้กับประเด็นปัญหาสังคม และยังเป็นการแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่คล้อยตามกับอิทธิพลของคนส่วนใหญ่ (Khueankaeo & Panthanuwong, 2020 & Wongsapakorn, 2019) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หากพลเมืองมีการสื่อสารเชิง วิพากษ์จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีความซับซ้อนในปัจจุบันได้ โดยมุ่งขับเคลื่อนเชิง นโยบาย ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และแสดงถึงแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา (Dutta, 2024) ดังนั้น เยาวชนไทยจึงควร ตระหนักและรู้เท่าทันก่อนที่จะสื่อสารออกไป ควรมีการวิเคราะห์ผลกระทบ ใช้วิจารณญาณ และใช้การวิพากษ์ ก่อน การตัดสินใจที่จะสื่อสารข้อมูลใด ๆ ออกไป รวมทั้งต้องเป็นการสื่อสารที่จะเป็นประโยชน์ และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่าง แท้จริง ทั้งนี้ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาและการบริหารจัดการ ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคม และจะเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในประเด็นสังคมและการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย (Adler & Elmhurst, 2020; Littlejohn & Foss, 2019; Shannon & Weaver, 1949)

แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (The Secretariat of the Cabinet, 2018) ได้มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ โดยการปรับระบบ การผลิตและพัฒนาครู มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาสมรรถนะครูในการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งทำให้ผู้เรียนรู้สิทธิหน้าที่ของตนเองในทุกบทบาท ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพ ความแตกต่าง ตระหนักในประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม แสดงความเห็นที่มีฐานจากการศึกษาและไตร่ตรองอย่างมี ความรู้ สำคัญว่าตนเป็นพลเมืองของประเทศและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา (Bureekul et al., 2011 & Uwanno, 2019) ซึ่ง แนวทางในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพนั้น ต้องมุ่งสร้างคุณลักษณะความกระตือรือร้น ปรับตัวเข้าสังคม การใช้ เหตุผลและการคิดเชิงวิพากษ์ มุ่งหล่อหลอมความรับผิดชอบ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว ชุมชน และ สังคม (Srisuk, 2023) และจากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศก็พบผลการศึกษาในทำนองเดียวกันว่า ควรออกแบบการ เรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการแก้ไขปัญหาชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม ความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา และมุ่ง ปลุกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เคารพสิทธิ เสรีภาพ กฎหมาย ความเสมอภาค และความหลากหลายของบุคคลในสังคมมี จิตสาธารณะ แก้ปัญหาอย่างสันติ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างมีจริยธรรม (Crimmins, 2013; Westheimer & Kahne, 2004) นอกจากนี้ ควรออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดการแลกเปลี่ยนและอภิปรายในชั้น เรียนอยู่เสมอ ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะการรับฟัง รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน เพื่อมุ่งสร้างความเป็นพลเมืองคุณภาพได้อย่างแท้จริง (Eschrich, 2010; Niemi and Junn, 2005; Owen, 2011) ตลอดจนควรเน้นให้ครู ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ บูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา รวมทั้งมีการประเมินผลเพื่อ

พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ และเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองคุณภาพได้อย่างแท้จริง (Anderson & Krathwohl, 2001; Mishra & Koehler, 2006 & Shulman, 1987)

จากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความท้าทายต่อการจัดการศึกษาที่จะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเข้าใจปัญหาของสังคม ร่วมกันหาทางออก มีวิธีการสื่อสารซึ่งผ่านการวิพากษ์อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ และจากเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ที่ต้องการปฏิรูประบบการศึกษาโดยการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมุ่งศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยของผู้เรียน และสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าว ประการสำคัญ คือ ต้องพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมไทยเป็นฐานในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิพากษ์อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจในแก่นแท้ปัญหาของสังคมไทย และสร้างทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นการสื่อสารระดับสังคมที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยของผู้เรียน
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ
4. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการและองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความสามารถและทักษะของครูในการวางแผนและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ
2. พลเมืองคุณภาพ หมายถึง ผู้ที่รู้สิทธิหน้าที่ของตนเองในทุกบทบาท ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น และเคารพความแตกต่าง สนใจติดตามสิ่งที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม แสดงความคิดเห็นที่มีฐานจากการศึกษาและไตร่ตรองอย่างมีความรู้ มีสำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองของประเทศ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม
3. การสื่อสารเชิงวิพากษ์ หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสาระระหว่างบุคคล ให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ซึ่งสารนั้นต้องผ่านการใช้กระบวนการทางปัญญา การวิเคราะห์ การประเมิน การให้เหตุผล และการโต้แย้งโดยปราศจากอคติ เป็นการสร้างชุดความคิดใหม่ นำไปสู่การสรุปและการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ความเป็นคนไทย หมายถึง ลักษณะที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมที่คนไทยมีอยู่ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เช่น ความอ่อนน้อม ถ่อมตน การเคารพผู้ใหญ่ ความอ่อนโยน เกรงใจและเห็นใจผู้อื่น ชอบความเป็นอิสระ มีความรับผิดชอบต่อคำพูด การมีน้ำใจ

มีความรักชาติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมุ่งรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ รวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมและการปฏิบัติตามค่านิยมที่คนไทยยึดถือเพื่อความสงบสุข

5. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของความเป็นมาของ หลักการและแนวคิด เป้าหมาย สมรรถนะที่ใช้ในการพัฒนาครู กระบวนการพัฒนา คุณสมบัติขั้นต้นของผู้ให้การพัฒนาครู และแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะครูที่ต้องการ

6. ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยของผู้เรียน หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกถึงการมีองค์ความรู้ ทักษะ หรือลักษณะนิสัยของผู้เรียนเกี่ยวกับการสื่อสารตามธรรมเนียมปฏิบัติของคนไทย ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรู้สิทธิหน้าที่ของตนเองและสำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองของประเทศที่ต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม

7. ตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถและทักษะของครูในการวางแผนและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพ ได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 ท่าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ จากนั้นดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาคุณภาพของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1,099 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาหลักองค์ประกอบและหมุนแกนแบบ Varimax Rotation ดำเนินการจัดกลุ่มตัวบ่งชี้และตั้งชื่อองค์ประกอบ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพ ได้ดำเนินการสร้างโดยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม และ 2) แบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพ ได้ดำเนินการสร้างโดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ นำตัวบ่งชี้ดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม สร้างแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม และนำไปทดลองใช้กับครูจำนวน 120 คน เพื่อวิเคราะห์อำนาจจำแนก ได้ค่า t-test ตั้งแต่ 5.16 – 11.72 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งหมด และหาความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .968

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 ท่าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ จากนั้นดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาคุณภาพของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1,040 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาหลักองค์ประกอบและหมุนแกนแบบ Varimax Rotation ดำเนินการจัดกลุ่มตัวบ่งชี้และตั้งชื่อองค์ประกอบ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ได้ดำเนินการสร้างโดยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม และ 2) แบบสอบถามตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ได้ดำเนินการสร้างโดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ นำตัวบ่งชี้ดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม สร้างแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและนำไปทดลองใช้กับครูจำนวน 105 คน เพื่อวิเคราะห์อำนาจจำแนก ได้ค่า t -test ตั้งแต่ 5.81 – 13.95 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งหมด และหาความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .966

ขั้นที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 ท่าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา และแนวทางการวัดและประเมินผล จากนั้นร่างรูปแบบการพัฒนา และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ได้กำหนดโครงสร้างของประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และ 2 เป็นฐานร่างแบบบันทึกการสัมภาษณ์และให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ในสาขาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตรพิจารณาความสอดคล้องของประเด็นการสัมภาษณ์ และปรับแก้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และ 2) แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ได้ดำเนินการสร้างโดยกำหนดประเด็นในการประเมินตามรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปแบบ โดยอ้างอิงตามมาตรฐานการประเมินของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation ประกอบด้วย ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องร่างแบบประเมินคุณภาพรูปแบบ และให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตร จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องของประเด็นในการประเมิน และปรับปรุงตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ดำเนินการในวันที่ 23 – 24 พฤศจิกายน 2567 ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีแหล่งข้อมูลเป็นครูที่สมัครใจเข้าร่วมการพัฒนาจำนวน 20 ท่าน ดำเนินการประเมินสมรรถนะครูด้วยแบบประเมินสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา และวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (Karnjanawasri, 2009)

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ได้ดำเนินการสร้างโดยใช้ผลการศึกษาสมรรถนะครู ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในตอนที่ 2 มากำหนดเป็นรายการประเมิน จำนวน 35 รายการ และร่างแบบประเมินสมรรถนะครู เป็นแบบประเมินก่อนและหลังการพัฒนา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลพิจารณาความสอดคล้องของประเด็นการประเมิน

ผลการวิจัย

1 องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยของผู้เรียน

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นดังนี้

1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ทั้ง 40 ตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้งหมด มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

2) ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy มีค่าเท่ากับ .964 ซึ่งมากกว่า .500 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อใช้การทดสอบแบบ Bartlett's Test of Sphericity ได้ค่า Chi-Square เท่ากับ 28240.454 มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นั่นคือ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิเคราะห์ได้ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีทักษะในการสื่อสารทางความคิดขั้นสูงที่มุ่งแก้ไขปัญหาในทุกสถานการณ์ 2) การมีทักษะการใช้ภาษาเชิงบวกเพื่อการสื่อสารที่นำไปสู่การลดความขัดแย้งทางความคิด และ 3) การมีทักษะในการวิพากษ์ที่แสดงถึงการเคารพความเห็นผู้อื่นตามธรรมเนียมปฏิบัติของคนในสังคมไทย รายละเอียดของตัวบ่งชี้และค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นดังนี้

Table 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยของผู้เรียน

ที่	ตัวบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ
องค์ประกอบที่ 1 “การมีทักษะในการสื่อสารทางความคิดขั้นสูงที่มุ่งแก้ไขปัญหาในทุกสถานการณ์”		
1.	มีทักษะในการสื่อสารที่มุ่งกระตุ้นหรือสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา	.715
2.	ใช้การสื่อสารเพื่อยุติการวิพากษ์วิจารณ์ในสถานการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนหรือเหตุการณ์ที่สังคมส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับ	.671
3.	มีทักษะในการปรับกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อให้เหมาะสมกับอาการโต้ตอบของกลุ่มสนทนา	.671
4.	มีทักษะในการสื่อสารที่เชื่อมโยงชุดความคิดหลักของตนเองสู่การวิพากษ์อย่างสมเหตุสมผล	.665
5.	วิเคราะห์บริบทพื้นฐานหรือภูมิหลังของบุคคลที่ต้องการสื่อสารด้วย	.655
6.	เชื่อมโยงสถานการณ์พื้นฐานของผู้ฟังเพื่อโน้มน้าวได้อย่างมีอาชีพ	.648
7.	เลือกประเด็นในการวิพากษ์สถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่ตนเองมีประสบการณ์มีข้อมูลสนับสนุนหรือมีเหตุผลที่เพียงพอ	.638
8.	ใช้วิธีการสื่อสารโดยใช้สถานการณ์หรือบริบท ซึ่งชี้ให้เห็นปัญหาและนำไปสู่การแก้ไข	.618
9.	มีทักษะในการโต้แย้งด้วยเหตุผลเมื่อเห็นว่าเป็นสถานการณ์ที่ไม่ถูกต้อง	.608
10.	ใช้สถานการณ์หรือบริบทโดยรอบในการชี้ให้เห็นถึงปัญหา	.598
11.	มีทักษะในการใช้เหตุผลในการวิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนหรือเหตุการณ์ที่สังคมส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับ	.582
12.	มีกระบวนการคิดที่เชื่อมโยงภาพของปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการวิพากษ์ของตนเอง	.560
13.	มีทักษะในการแสดงความเป็นผู้นำในการสื่อสารเพื่อการแก้ไขปัญหา	.511
14.	ใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อแสดงการยอมรับผู้ที่มีเหตุผลดีกว่าตนเอง	.480
15.	มีความมุ่งมั่นในการใช้ภาษาเพื่อการแก้ปัญหา ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ยาก	.478
องค์ประกอบที่ 2 “การมีทักษะการใช้ภาษาเชิงบวกเพื่อการสื่อสารที่นำไปสู่การลดความขัดแย้งทางความคิด”		
1.	มีทักษะในการปรับคำพูดในการสื่อสารเพื่อรักษาน้ำใจคู่สนทนา	.710
2.	มีทักษะในการปรับภาษาในการสื่อสารให้เป็นเชิงบวกเพื่อลดความขัดแย้งของผู้ฟัง	.698
3.	ใช้การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง แก้ไขหรือลดปัญหาที่เกิดขึ้น	.679
4.	มีทักษะในการประนีประนอมเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในการสนทนา	.667

ที่	ตัวบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ
5.	มีทักษะในการเลือกสถานการณ์ที่เหมาะสมในการสื่อสาร	.635
6.	มีทักษะในการสืบค้นและแสวงหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจก่อนที่จะวิพากษ์วิจารณ์	.624
7.	มีกลวิธีในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและสร้างสรรค์	.624
8.	มีทักษะในการใช้อวัจนภาษาที่แสดงถึงความเต็มใจรับฟังหรือสื่อสาร	.576
9.	มีทักษะในการใช้สื่ออวัจนภาษาที่เหมาะสมกับการสื่อสาร	.572
10.	มีทักษะในการสรุปความคิดเห็นที่แตกต่างและสื่อสารออกมาอย่างเป็นกลาง	.565
11.	ใช้ภาษาที่แสดงถึงความอ่อนโยน สุภาพ และเกรงใจคู่สนทนา	.530
12.	เลือกที่จะสื่อสารเฉพาะสิ่งที่ประโยชน์และตรงประเด็น	.513
13.	มีทักษะในการสื่อสารที่แสดงถึงการเปิดใจยอมรับเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม	.475
องค์ประกอบที่ 3 “การมีทักษะในการวิพากษ์ที่แสดงถึงการเคารพความเห็นผู้อื่นตามธรรมเนียมปฏิบัติของคนในสังคมไทย”		
1.	ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องส่วนตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สาธารณะ	.760
2.	ละเว้นการวิพากษ์ที่ใช้ภาษาหยาบคายหรือภาษาที่แสดงความรุนแรง	.731
3.	ไม่วิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องที่จะส่งผลเสียต่อครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคมโดยรวม	.705
4.	ไม่ใช้ภาษาในการสื่อสารที่แสดงถึงการดูถูกหรือด้อยค่าความคิดของผู้อื่น	.698
5.	ยอมรับการวิพากษ์จากบุคคลอื่น แม้ว่าจะแตกต่างจากตน	.608
6.	ไม่ใช้อคติในการสื่อสาร	.602
7.	ละเว้นการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นต้องเสียหายหรือการสื่อสารที่สร้างประโยชน์เฉพาะตนเอง	.570
8.	ไม่ตัดสินบุคคลหรือสถานการณ์หากยังไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอ	.538
9.	มีทักษะในการสื่อสารเชิงชี้แนะที่ไม่นำมาซึ่งความขัดแย้ง	.499
10.	มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่แสดงถึงการให้เกียรติคู่สนทนาตามธรรมเนียมปฏิบัติของคนไทย	.476
11.	มีทักษะในการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการวิพากษ์วิจารณ์ของตนเอง	.468
12.	ละเว้นการเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นเท็จในการวิพากษ์วิจารณ์	.454

2. องค์ประกอบสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นดังนี้

1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ทั้ง 35 ตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้งหมด มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

2) ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy มีค่าเท่ากับ .949 ซึ่งมากกว่า .500 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อใช้การทดสอบแบบ Bartlett's Test of Sphericity ได้ค่า Chi-Square เท่ากับ 24409.382 มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นั่นคือ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิเคราะห์ได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบและการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ภายใต้ความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย 2) การจัดการชั้นเรียนที่มุ่งสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกล้าวิพากษ์วิจารณ์ในทางที่ดี 3) การเคารพความคิดและเห็นคุณค่าในทุกความเห็นของผู้เรียน 4) การรับและส่งสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิพากษ์อย่างอิสระ และ 5) การออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้การสื่อสารเชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์ รายละเอียดของตัวบ่งชี้และค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นดังนี้

Table 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ

ที่	พฤติกรรมบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ
องค์ประกอบที่ 1 “การออกแบบและการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ภายใต้ความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย”		
1.	มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย	.737
2.	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติในการใช้ภาษาที่มีความเหมาะสมกับคนไทยอย่างลึกซึ้ง	.737
3.	ออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีการสื่อสารที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย	.733
4.	มีความรู้ความเข้าใจในการวิพากษ์วิจารณ์ที่แสดงถึงความเป็นคนไทย	.717
5.	มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่สื่อสารเชิงวิพากษ์ที่มีความเหมาะสมกับคนไทย	.693
6.	มีสมรรถนะในการออกแบบกระบวนการวัดผลที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์	.554
7.	เชื่อว่าการนำประเด็นปัญหาทางสังคมมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง	.506
8.	มีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการวิพากษ์วิจารณ์ว่าจะนำไปสู่การแก้ไข้ปัญหาได้จริง	.449
องค์ประกอบที่ 2 “การจัดการชั้นเรียนที่มุ่งสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกล้าวิพากษ์วิจารณ์ในทางที่ดี”		
1.	มีทักษะในการตั้งประเด็นปัญหาที่นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์	.642
2.	มีทักษะการสื่อสารที่แสดงถึงการเคารพความเห็นของผู้เรียนแม้ว่าจะเห็นต่างกัน	.637
3.	ออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างอิสระ	.633
4.	มีทักษะในการสร้างบรรยากาศที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนจริง ๆ	.579
5.	มีกลวิธีในการปรับพฤติกรรมผู้เรียนที่มีลักษณะการสื่อสารที่แฝงด้วยความรุนแรง	.566
6.	มีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์เกี่ยวกับหลักการสื่อสารเชิงวิพากษ์	.556
7.	มีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นผลกระทบจากการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่ไม่ดี	.460
องค์ประกอบที่ 3 “การเคารพความคิดและเห็นคุณค่าในทุกความเห็นของผู้เรียน”		
1.	ไม่ละทิ้งความคิดเห็นของผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง	.655
2.	ยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับด้วยเหตุผล เมื่อการวิพากษ์วิจารณ์นั้นไม่เหมาะสม	.612
3.	เห็นว่าการรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียนแต่ละคนมีคุณค่า	.604
4.	มีทักษะในการแสดงเหตุผลประกอบการแสดงความคิดเห็น	.575
5.	ชื่นชมในวิธีคิดของผู้เรียนที่ร่วมวิพากษ์วิจารณ์	.547
6.	ออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการสนทนา	.530
7.	มีทักษะในการโต้แย้งโดยใช้เหตุผล	.512

ที่	พฤติกรรมบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ
8.	ละเว้นการดูถูกความคิดเห็นของผู้เรียน	.456
9.	ออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยและเพศที่แตกต่าง	.441
องค์ประกอบที่ 4 “การรับและส่งเสริมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิพากษ์อย่างอิสระ”		
1.	ละเว้นการแสดงอวัจนภาษาที่เป็นการต่อต้านความคิดเห็นของผู้เรียน	.728
2.	รับฟังประเด็นที่ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์แม้ว่าตนเองจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยโดยไม่แสดงอาการ	.708
3.	เปิดช่องทางให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง	.664
4.	มีทักษะในการเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม ทั้งข้อดีและข้อเสียของประเด็นที่นำมาวิพากษ์	.561
5.	มีทักษะในการวิพากษ์อย่างประนีประนอมเพื่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจบนฐานของความต่างของบุคคล	.517
องค์ประกอบที่ 5 “การออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้การสื่อสารเชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์”		
1.	ละเว้นการแสดงความเห็นผ่านสื่อออนไลน์ในเชิงลบ	.743
2.	มุ่งแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ในเชิงบวก	.702
3.	มีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงการสื่อสารที่ไม่กระทบผู้อื่น	.584
4.	มีทักษะในการจัดการชั้นเรียนที่เหมาะสมเมื่อเผชิญกับประเด็นที่ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ต่อไปได้อีก	.466
5.	มีทักษะในการหาข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อนำมาใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ในชั้นเรียน	.463
6.	มีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการประนีประนอม	.456

3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ ประกอบด้วย ความเป็นมาของรูปแบบ หลักการและแนวคิด เป้าหมายของรูปแบบ สมรรถนะที่ใช้ในการพัฒนาครู กระบวนการพัฒนาของรูปแบบ คุณสมบัติขั้นต้นของผู้ให้การพัฒนาครู และแนวทางการวัดและประเมินผล โดยผลการประเมินคุณภาพ 4 ด้าน ประกอบด้วย ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด รายละเอียดของรูปแบบเป็นดังนี้

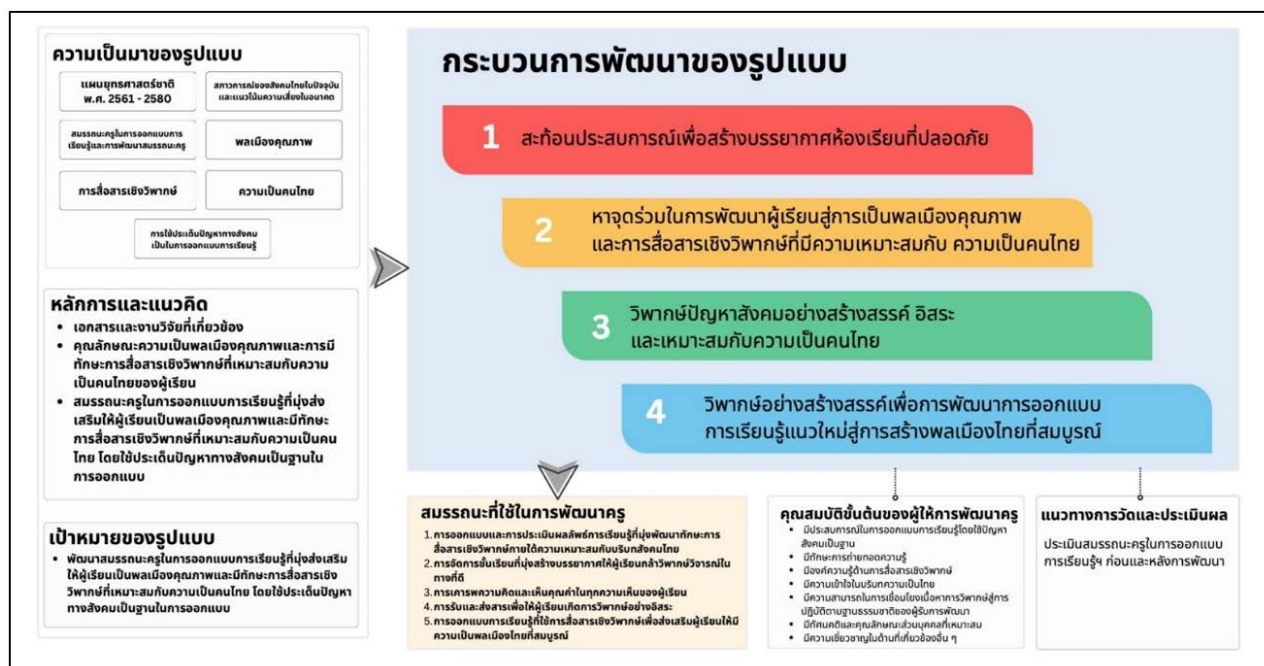

Figure 1 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ท่วงสูงเสริมใหญ่เรียนปนพลเมืองคุณภาพและมทกษะ
การสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ

4. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ พบว่า ผู้รับการพัฒนามีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมากทุกสมรรถนะ รายละเอียดในแต่ละสมรรถนะเป็นดังนี้

Table 3 ผลการประเมินสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ

ที่	สมรรถนะ	ค่าเฉลี่ยสมรรถนะ (SD)		คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
		ก่อน	หลัง		
1.	การออกแบบและการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ภายใต้ความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย	3.50 (0.75)	4.74 (0.49)	82.50	สูงมาก
2.	การจัดการชั้นเรียนที่มุ่งสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกล้าวิพากษ์วิจารณ์ในทางที่ดี	3.61 (0.83)	4.76 (0.48)	82.56	สูงมาก
3.	การเคารพความคิดและเห็นคุณค่าในทุกความเห็นของผู้เรียน	3.80 (0.96)	4.80 (0.44)	83.33	สูงมาก
4.	การรับและส่งสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิพากษ์อย่างอิสระ	3.77 (0.91)	4.80 (0.42)	83.74	สูงมาก
5.	การออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้การสื่อสารเชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์	3.86 (0.91)	4.88 (0.32)	89.78	สูงมาก

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพฯ จะเห็นได้ว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .454 - .760 โดยส่วนใหญ่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการบ่งบอกถึงคุณลักษณะดังกล่าว เช่น การมีทักษะในการสื่อสารที่มุ่งกระตุ้นหรือสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การมีทักษะในการปรับคำพูดในการสื่อสารเพื่อรักษาน้ำใจคู่สนทนา การละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งตัวบ่งชี้เหล่านี้สอดคล้องกับผลการทบทวนวรรณกรรมที่ว่า การสื่อสารเชิงวิพากษ์จะต้องเป็นการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา การสรุป และการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องเป็นประโยชน์ต่อการช่วยพัฒนาสังคมทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ความต่าง ลดความผิดพลาด ความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลและสังคมที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งสร้างการยอมรับในสังคมให้มากยิ่งขึ้น (Braun, 2020; Fangmuangkook, 2021; Sudhinont, 2021; Suparasingh, 2019; Yongthai, 2018 & Zhou, 2022) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bureekul et al. (2011) & Uwanno (2019) เกี่ยวกับคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองคุณภาพที่ต้องรู้จักการใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่นและเคารพความแตกต่าง แสดงความคิดเห็นที่มีฐานจากการศึกษาไตร่ตรองอย่างมีความรู้ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม อีกทั้งยังสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นคนไทยที่ Sodmanee (1998) ได้นำเสนอไว้ว่า คนไทยจะมีลักษณะความอ่อนน้อมถ่อมตน อ่อนโยน รักความเป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่วิเคราะห์ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้จะสามารถบ่งบอกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยอย่างแท้จริง และตัวบ่งชี้ที่ค้นพบยังสอดคล้องกับผลการศึกษาในสาขาที่ได้นำเสนอเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินข้อมูล หลักฐาน และผลการสังเคราะห์ชุดความคิดใหม่ ซึ่งเกิดเป็นข้อสรุปใหม่ที่สร้างด้วยตนเอง (Braun, 2020) ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้ โดยมุ่งขับเคลื่อนเชิงนโยบาย และเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา (Dutta, 2024)

2. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ฯ นั้น จะเห็นได้ว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง .441 - .743 ซึ่งส่วนใหญ่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง เช่น การมีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย มีทักษะในการตั้งประเด็นปัญหาที่นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ละทิ้งความเห็นของผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง การละเว้นการแสดงอวดอ้างภาษาที่เป็นการต่อต้านความคิดของผู้เรียน การละเว้นการแสดงความเห็นผ่านสื่อออนไลน์ในเชิงลบและการมุ่งแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ในเชิงบวก โดยตัวบ่งชี้เหล่านี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งเรื่องของการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองคุณภาพที่ Srisuk (2023) ได้นำเสนอแนวทางในสร้างความเป็นพลเมืองคุณภาพไว้ว่า ต้องมุ่งให้เยาวชนมีความกระตือรือร้นโดยใช้ประเด็นโต้แย้งในสังคมมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการหาคำตอบร่วมกันให้อิสระทางความคิด ฝึกการใช้เหตุผลและการคิดเชิงวิพากษ์ มุ่งหล่อหลอมความรับผิดชอบ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในสังคม และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาในระดับสากลที่ให้ข้อเสนอไว้ว่า ควรออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน สร้างคุณลักษณะความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา และมุ่งปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Crimmins, 2013) ตลอดจนการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการอภิปรายในชั้นเรียน ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะการรับฟัง รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน เพื่อมุ่งสร้างความเป็นพลเมืองคุณภาพได้อย่างแท้จริง (Eschrich, 2010; Niemi and Junn, 2005; Owen, 2011) นอกจากนี้ ยังมีตัวบ่งชี้หลายตัวที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการประเด็นปัญหาทางสังคมเข้าสู่ชั้นเรียน เช่น ครูต้องเชื่อว่าการนำประเด็นปัญหาทางสังคมมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง มีการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับ Shaver (1977) & Weinberg (1969) ที่นำเสนอว่า ประเด็นทางสังคมจำเป็นต้องมีการถกเถียงโต้แย้งและอภิปรายอย่างต่อเนื่อง โดยครูต้องเลือกประเด็นทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในชั้นเรียน โดยครูควรมีประเด็นชักจูงให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ เน้นกิจกรรมที่สามารถให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้จริง

3. ในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพ และองค์ประกอบสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ เป็นการสำรวจและเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ขึ้นมาใหม่ทั้งหมด โดยสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญทั้งอาจารย์ในสถาบันผลิตครู ครูและผู้บริหารโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 2 ชุดองค์ประกอบ มีจำนวนข้อมูลที่มากกว่า 1,000 ชุด จึงทำให้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในครั้งนี้เป็นข้อค้นพบใหม่ที่ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นพลเมืองคุณภาพและการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่มีความเหมาะสมกับความเป็นคนไทยอย่างแท้จริง และยังสามารถใช้ข้อค้นพบเกี่ยวกับสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้เยาวชนเป็นพลเมืองคุณภาพที่พร้อมสำหรับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมไทยต่อไป

4. จากผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ ซึ่งพบว่า สามารถพัฒนาครูให้มีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมากทั้ง 5 สมรรถนะ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากกระบวนการพัฒนารูปแบบที่ได้เริ่มต้นจากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครู แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (The Secretariat of the Cabinet, 2018) การใช้ประเด็นทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบการเรียนรู้ พลเมืองคุณภาพ การสื่อสารเชิงวิพากษ์ และความเป็นคนไทย อีกทั้งยังได้มีการสัมภาษณ์อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการออกแบบการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผล รวมทั้งครูที่มีประสบการณ์จริงในการปฏิบัติการสอน ซึ่งได้ให้ความเห็นสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และแนวทางการวัดและประเมินผล ตลอดจนในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ยังได้นำสมรรถนะครูที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยมากำหนดเป็นสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา

นอกจากนี้ เมื่อนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูฯ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ ก็พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ทั้งความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง โดยในด้านความเป็นไปได้ที่มีคะแนนการประเมินสูงที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในกระบวนการพัฒนาที่มีความชัดเจน เป็นลำดับเชื่อมโยงต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีความซับซ้อนในการทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติจริง ในด้านความมีประโยชน์ อาจเนื่องมาจากรูปแบบนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งครูที่ต้องการพัฒนาสมรรถนะ รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีบทบาทในการพัฒนา ทำให้ครูได้เห็นประโยชน์ของการนำประเด็นปัญหาทางสังคมมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ เห็นผลลัพธ์จากการพัฒนาที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในระยะยาว รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้ต่อไป ในด้านความถูกต้อง อาจเนื่องมาจากเป้าหมายในการพัฒนา สมรรถนะที่ใช้ในการพัฒนาครู กระบวนการพัฒนา และแนวทางในการวัดและประเมินผลนั้นมีความสอดคล้องกันทั้งหมด รวมทั้งกระบวนการในการพัฒนารูปแบบนั้นเป็นข้อคิดเห็นสำคัญจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาครู การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดผล รวมไปถึงครูที่มีประสบการณ์จริงในชั้นเรียน และในด้านความเหมาะสม อาจเนื่องมาจากการกำหนดสมรรถนะที่ใช้ในการพัฒนาครูมีความเหมาะสมกับแนวทางการวัดและประเมินผลของรูปแบบ รวมทั้งการกำหนดคุณสมบัติขั้นต้นของผู้ให้การพัฒนาครูที่สามารถทำให้ครูเกิดสมรรถนะได้จริง และระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนามีความเหมาะสมกับขั้นตอนการทำงาน

5. เมื่อพิจารณาผลการพัฒนาสมรรถนะครูเป็นรายพฤติกรรมบ่งชี้ พบว่า มีพัฒนาการในระดับสูงมาก จำนวน 31 รายการ และในระดับสูงจำนวน 4 รายการ พบ 2 รายการที่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์สูงถึง 100.00 คือ การมีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงการสื่อสารที่ไม่กระทบผู้อื่น และการละเว้นการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ในเชิงลบ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากกระบวนการพัฒนาที่ให้ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์ลักษณะการแสดงความคิดเห็นของคนไทยในสื่อออนไลน์ ซึ่งพบทั้งความคิดเห็นที่ไม่ได้นำไปสู่การแก้ปัญหา การเพิ่มความรุนแรง ไม่แสดงถึงความเป็นพลเมืองคุณภาพ และไม่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย นอกจากนี้ ยังมีตัวบ่งชี้ที่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์สูง เช่น การมีทักษะการสื่อสารที่แสดงถึงการเคารพความเห็นของผู้เรียนแม้ว่าจะเห็นต่างกัน การมีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการประนีประนอม การออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีการสื่อสารที่เหมาะสมกับการเป็นคนไทย

เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในกระบวนการพัฒนาได้เปิดโอกาสให้ครูร่วมสะท้อนคิดระหว่างทำกิจกรรม ใช้ประสบการณ์เดิมในการแลกเปลี่ยนร่วมกับสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Johns (2000), Srisuk (2023), Taengchuang (2011) & Thambaworn (1999) ที่เสนอว่า การเปิดโอกาสให้ครูได้สะท้อนความคิดทั้งที่เกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง และประสบการณ์นอกชั้นเรียน จะทำให้ครูเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ในการสอนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะช่วยให้ครูนำองค์ความรู้จากประสบการณ์ไปสู่การพัฒนาตนเองและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ครูมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมากเกือบทุกรายการ เนื่องจากในกระบวนการวิพากษ์ระหว่างการพัฒนา ได้มีการกระตุ้นให้ครูได้ใช้การสื่อสารทางความคิดขั้นสูงเพื่อแก้ปัญหา ใช้ภาษาเชิงบวกที่นำไปสู่การลดความขัดแย้ง และมีการวิพากษ์ที่เคารพความคิดเห็นผู้อื่นตามธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมไทย นอกจากนี้ กิจกรรมทั้งหมดได้มุ่งเน้นการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยได้ลดบทบาทของผู้ให้การพัฒนา ซึ่งสามารถส่งเสริมให้ครูได้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาสู่การปฏิบัติการออกแบบการเรียนรู้จริง (Watthanawong, 2012) รวมทั้ง ในทุกกิจกรรมได้ให้ครูร่วมปฏิบัติการในลักษณะกลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดทักษะสัมพันธ์และมีการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลไปพร้อม ๆ กันอย่างมีประสิทธิภาพ (Dillon & Norris, 2005 & Wongthongdee, 2013)

จากการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (The Secretariat of the Cabinet, 2018) และแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (Ministry of Education, 2022) ที่ต้องการให้เกิดการปรับระบบการพัฒนาครู โดยมุ่งให้เกิดสมรรถนะขั้นสูงที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งให้มีการพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ การสะท้อนความคิด มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีความรู้ มีสมรรถนะขั้นสูงที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีทักษะในการสื่อสารความคิดที่มุ่งแก้ปัญหาให้กับสังคม ประเด็นสำคัญที่สุด คือ การใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะขั้นสูงที่ตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงที่มีพลวัตสูงและซับซ้อนหลายมิติ เพื่อให้เป็นพลเมืองคุณภาพที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศในทุกมิติต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการนำองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยที่ค้นพบไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรสำหรับพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดคุณลักษณะสำคัญ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจนำตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคุณภาพและการมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทยไปใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. สำหรับผู้ให้การพัฒนาครูที่ต้องการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ ทั้งอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรทำการศึกษารายละเอียดของรูปแบบทั้งเป้าหมายการพัฒนา สมรรถนะครูที่ใช้ในการพัฒนา กระบวนการและขั้นตอนการพัฒนา การวัดและประเมินผล รวมทั้งการพิจารณาคุณสมบัติและคัดเลือกผู้ให้การพัฒนาครู เพื่อให้การพัฒนาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
4. ในกระบวนการพัฒนาที่ให้ผู้รับการพัฒนาร่วมวิพากษ์ประเด็นปัญหาทางสังคม ผู้พัฒนาควรมีการคัดเลือกประเด็นที่นำมาใช้ในการวิพากษ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ณ ขณะนั้น และเหมาะสมกับบริบทของผู้รับการพัฒนา
5. หน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา ควรมีการสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนต่อไป
6. ครูควรนำแบบประเมินสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการประเมินระดับสมรรถนะของตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของตนเองในแต่ละด้าน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย
2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อประเมินและติดตามผลการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ
3. ควรมีการทำวิจัยเพื่อประเมินและติดตามผลการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย หลังจากที่ได้ได้ออกแบบการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริง
4. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้ให้การพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองคุณภาพและมีทักษะการสื่อสารเชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับความเป็นคนไทย โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นฐานในการออกแบบ
5. ควรมีการทำวิจัยและพัฒนากิจกรรมสำหรับพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ฯ ที่มุ่งพัฒนาจำแนกตามรายสมรรถนะ

กิตติกรรมประกาศ

บทความชิ้นนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

References

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
- Adler, R. B., & Elmhorst, J. M. (2020). *Communicating at work: Principles and practices for business and the professions* (11th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Braun, H., Richard J., Shavelson, Borowiec, K. & Zlatkin-Troitschanskaia, O. (2020). Performance Assessment of Critical Thinking: Conceptualization, Design, and Implementation. *Frontiers in Education*, (5), 1-10.
- Bureekul, T., Sangmamud, R. & Eugenie Merieau. (2011). *Citizenship in Thailand*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]
- Crimmins, C.J. (2013). *Teaching the constitution: An American tradition*. *Denver University Law Review*, 90(4), 1003-1022.
- Dillon, A., & Norris, A. (2005). Crying wolf: an examination and reconsideration of the perception of crisis in LIS education. *Journal of Education for Library and Information Science*, 46(4), 280-298.
- Dutta, U. (2024). Special issue: thinking critically about critical communication. *Review of Communication*, 24, 187-189.
- Eschrich, D. (2010). *We the People: The Citizen and the Constitution 2010 National Finalists' Knowledge of and Support for American Democratic Institutions and Processes*. Washington, DC.: Center for Civic Education.

- Fangmuangkook, G. (2021). *Effect of organizing science learning activity using phenomenon based learning on critical thinking ability of high school students* (Master's thesis). Faculty of Education, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Johns, C. (2000). *Becoming a Reflective Practitioner*. London: Blackwell Science.
- Karnjanawasri, S. (2009). *Classical Test Theory*. Bangkok: CU Printing House. [in Thai]
- Khueankaeo, A. & Panthanuwong, A. (2020). Study of News Report and Public Expression Toward Violence-Related News on Facebook Fanpage. *Journal of Journalism, Thammasat University*, 13(2), 74–129. [in Thai]
- Kotz, M., Levermann, A., & Wenz, L. (2024). The economic commitment of climate change. *Nature*, 617, 123–127.
- Littlejohn, S. W., & Foss, K. A. (2019). *Theories of human communication* (11th ed.). Long Grove, Illinois: Waveland Press.
- Ministry of Education. (2022). *Reform plan*. Retrieved from <https://www.moe.go.th/360reformplan>. [in Thai]
- Ministry of Social Development and Human Security. (2023). *Human Security Strategy 2013 – 2023*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. [in Thai]
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.
- Niemi, R. G., & Junn, J. (2005). *Civic education: What makes students learn*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Owen, D. (2011). *We the people and political knowledge*. Woodland Hills, CA: Center for Civic Education.
- Shannon, C. E., & Weaver, W. (1949). *The mathematical theory of communication*. Illinois: University of Illinois Press.
- Shaver, J. P. (1977). *Building rationales for citizenship education*. Washington, DC: National Council for the Social Studies.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1–22.
- Sodmanee, O. (2020). Culture and behavior of Thai people. *The Periodical of Behavioral Science*, 4(1), 1–14. [in Thai]
- Srisuk, K. (2023). *Quality Citizenship Characteristics in Knowledge-Based Economy Society*. Chiang Mai: Faculty of Education, Chiang Mai University. [in Thai]
- Sudhinont, J. (2021). *Communication Skills*. Bangkok: O.S Printing House. [in Thai]
- Suebsahakarn, W. (2002). *Critical thinking method: Think critically*. Bangkok: ExpernetBooks. [in Thai]
- Suparasingh, W. (2019). *Effects of Using Reap Strategy on Thai Literature Learning Achievement and Critical Thinking Ability of Eleventh Grade Students*. (Master's thesis). Faculty of Education, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Taengchuang, P. (2011). *Model for Developing the Competency of Educational Personnel*. Bangkok: Duangkamon Publishing. [in Thai]

- Talah, J. & Toongkasamit, A. (2012). *The Development of Grade 12 Students' Critical Thinking Ability and Learning Achievement in Social Issues Through Critical Thinking Process and Mind Mapping Technique*. (Master's thesis). Faculty of Education, Khon Kaen University. [in Thai]
- Thambaworn, N. (1999). *Development of Thinking Processes in Early Childhood* (3rd ed.). Bangkok: CU Printing House. [in Thai]
- The Secretariat of the Cabinet. (2018). *National Strategic Plan 2018 – 2037*. Retrieved from https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF. [in Thai]
- Tongsookdee, R. (2003). *General knowledge about social issues*. Chiang Mai: Faculty of Education, Chiang Mai University. [in Thai]
- Watthanawong, S. (2012). *Psychology for training adult* (3rd ed.). Bangkok: CU Printing House. [in Thai]
- Weinberg, M. (1969). *Issues in social science*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice – Hall.
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237–269.
- Wongsapakorn, W. (2019). Facebook, Affect and Political expression. *Journal of Liberal Arts, Rangsit University*, 14(2), 39–52. [in Thai]
- Wongthongdee, S. (2013). *Human resource development*. Bangkok: CU Printing House. [in Thai]
- World Meteorological Organization. (2024). *State of the Global Climate 2024*. Retrieved from <https://public.wmo.int/en/our-mandate/climate/wmo-statement-state-of-global-climate>
- Yongthai, J. (2018). Development of critical thinking skills and 21st Century. *Journal of Educational Administration, Silpakorn University*, 9(2), 344-356. [in Thai]
- Zhou, Z. (2022). A critical thinking competency framework for accounting students. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 22(1), 154-171.